

ВІДГУК

офіційного опонента,
доктора філософії (Освітні, педагогічні науки), доцента
Чехратової Олени Андріївни
на дисертацію **Чжан Цайджин** на тему
**«Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів в умовах
неформальної освіти (на прикладі Китайської Народної Республіки)»** зі
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки,
галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Актуальність теми наукової роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Актуальність дисертаційного дослідження Чжан Цайджин обумовлена низкою ключових факторів, зокрема: інформатизацією суспільства та трансформацією освітніх підходів, що впливають на необхідність забезпечення високої якості освіти та професійної підготовки спеціалістів; важливістю розвитку іншомовної комунікативної компетентності як ключового чинника конкурентоспроможності на міжнародному ринку праці; формуванням універсальних компетентностей, необхідних для сталого розвитку. В умовах глобалізації та зростання міжнародних зв'язків володіння іноземними мовами набуває стратегічного значення для особистісного та професійного розвитку громадян. Контекст дослідження ґрунтується на сучасних викликах, адже неформальна освіта, завдяки своїй гнучкості та здатності швидко реагувати на потреби суспільства, відіграє важливу роль у забезпеченні можливостей для вивчення іноземних мов поза межами формальних закладів освіти.

Дисертаційна робота Чжан Цайджин виконана згідно з темою ініціативної науково-дослідної роботи №2/2020 кафедри педагогіки, іноземної філології та перекладу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця «Управління формуванням професійних компетентностей майбутніх фахівців в умовах інформаційного полікультурного освітнього простору» (державний реєстраційний номер 0120U104231).

Тема дисертації затверджена вченою радою Харківського національного

економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол № 9 від 01.12.2021 р.).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. У результаті проведеного дослідження дисертанткою вперше:

- науково обґрунтовано педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності учнів закладів неформальної освіти КНР на сучасному етапі суспільства сталого розвитку;
- обґрунтовано модель впровадження педагогічних умов формування іншомовної комунікативної компетентності учнів в освітній процес приватних закладів неформальної освіти КНР;
- розроблено методичні рекомендації щодо впровадження педагогічних умов формування іншомовної комунікативної компетентності учнів в освітній процес приватних закладів неформальної освіти КНР.

Подальшого розвитку набули технології факторно-критеріального моделювання для моніторингу та оцінки якості впровадження педагогічних умов формування іншомовної комунікативної компетентності в освітній процес приватних закладів неформальної освіти КНР.

Уточнено основні поняття дослідження – «іншомовна комунікативна компетентність», «формування іншомовної комунікативної компетентності», «змішане навчання», «гібридне навчання» у ході їх застосування в освітньому процесі, а також поняття «педагогічні умови» для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів у системі неформальної освіти КНР.

Нові факти, що одержано здобувачем. У процесі дослідження Чжан Цайджин було одержано низку нових фактів, які мають наукову та практичну цінність. Зокрема, здобувачем: визначено специфічні особливості організації освітнього процесу в умовах неформальної освіти, які впливають на формування іншомовної комунікативної компетентності; виявлено переваги і недоліки залучення ІКТ в освітній процес під час неформальної освіти; проаналізовано мотиваційні чинники та особистісні характеристики учнів, які навчаються іноземних мов у неформальному середовищі; розроблено та апробовано модель формування іншомовної

комунікативної компетентності учнів в умовах неформальної освіти з урахуванням специфіки КНР; виявлено та систематизовано основні форми неформальної освіти, що використовуються у КНР для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Результати дисертації впроваджено в освітній процес Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (довідка № 25/86–19-13 від 06.01.2025 р.), навчального закладу Shi Jiazhuang Digital and Intelligent Education Technology Training School (Китай) (довідка б/н від 26.12.2024 р.), навчального закладу Zhongchuan Xueyi Star Art Training School (Китай) (довідка б/н від 26.12.2024 р.).

Матеріали дисертаційного дослідження Чжан Цайджин доцільно використовувати у практичній діяльності науковцями, вчителями іноземних мови, керівниками закладів освіти, слухачами курсів підвищення кваліфікації, аспірантами, магістрами, а також зацікавленими цією тематикою фахівцями.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, представлених у дисертації Чжан Цайджин, забезпечується використанням комплексу взаємодоповнюючих методів дослідження, серед яких теоретичний аналіз наукової літератури, емпіричні методи (анкетування, спостереження, тестування), педагогічний експеримент та статистична обробка даних.

Достовірність отриманих результатів підтверджується достатньою кількістю респондентів, репрезентативністю вибірки, а також позитивними результатами впровадження розробленої моделі в практику неформальної освіти.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність загалом. Дисертація складається з анотації, змісту, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (235 найменувань, із них 171 джерело іноземного походження). Робота містить додатки (на 15 сторінках). Загальний обсяг роботи становить 249 сторінок, із них основного тексту – 184 сторінки.

У вступі переконливо доведено актуальність обраної теми дослідження, наведено протиріччя, які було виявлено під час проведеного аналізу інших досліджень, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, методи наукового дослідження; чітко описано наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дослідження; представлено джерельну базу, наведено відомості про апробацію результатів, структуру та обсяг дисертації.

У першому розділі дисертації «Теоретичні засади формування іншомовної комунікативної компетентності учнів і умовах неформальної освіти на сучасному етапі розвитку суспільства» Чжан Цайджин було розглянуто питання формування ключових компетентностей, їх ролі в концепції навчання протягом життя. Відповідно до мети і завдань дослідження авторкою дисертації з'ясовано суть основних понять дослідження: «комунікативна компетентність», «формальна освіта», «неформальна освіта», «інформальна освіта», «змішане навчання» та «гібридне навчання».

На основі аналізу нормативних документів, наукової, методичної та психолого-педагогічної літератури авторкою було уточнено ключові дефініції дослідження. Зокрема, «іншомовна комунікативна компетентність» визначається як здатність ефективно взаємодіяти в іншомовному середовищі, використовуючи всі складові мовної компетентності та відповідні стратегії комунікації; поняття «формування іншомовної комунікативної компетентності» розглядається через призму створення освітнього середовища в межах неформальної освіти, що інтегрує методичні та ІКТ-інструменти, спрямовані на розвиток і вдосконалення цієї компетентності.

Окрему увагу у розділі приділено історичному огляду розвитку неформальної освіти в Китаї, аналізу сучасного стану цієї сфери та її ролі у формуванні іншомовної комунікативної компетентності учнів. Це дало змогу визначити основні напрями вдосконалення процесу навчання у сфері неформальної освіти КНР, а також простежити його взаємозв'язок із цілями сталого розвитку суспільства та тенденціями цифровізації освітнього середовища.

Другий розділ «Педагогічні умови формування іншомовної комунікативної компетентності учнів в закладах неформальної освіти КНР» присвячений розробці та

обґрунтуванню педагогічних умов, які сприяють ефективному засвоєнню іноземних мов. У ньому виокремлено фактори, що впливають на формування якісного освітнього середовища у приватних закладах неформальної освіти, досліджено сучасні тенденції та їхній вплив на освітній процес у КНР, визначено значущість компетентнісного підходу до навчання іноземних мов.

Авторка здійснила термінологічний аналіз поняття «педагогічні умови», деталізувала його у контексті дослідження та розробила комплекс педагогічних умов для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів приватних закладів неформальної освіти Китаю, а також розробила модель упровадження педагогічних умов у процес формування ІКК учнів закладів неформальної освіти КНР.

У **третьому розділі** «Експериментальна перевірка ефективності запровадження педагогічних умов формування іншомовної комунікативної компетентності учнів у заклади неформальної освіти КНР» висвітлено основні етапи експериментального дослідження, представлено факторно-критеріальну кваліметричну модель оцінювання ефективності педагогічних умов, що використовувалася для збору та аналізу даних. Авторкою з'ясовано критерії до кожного фактора; підготовлено та проведено тренінг з впровадження педагогічних умов формування ІКК у учнів; розроблено та надано додаткові консультації для вчителів англійської мови експериментальної групи. У роботі подано детальний опис змісту і завдань експерименту й розглянуто методичні рекомендації щодо реалізації педагогічних умов формування ІКК учнів закладів неформальної освіти КНР.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. Робота Чжан Цайджин «Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів в умовах неформальної освіти (на прикладі Китайської Народної Республіки)» є самостійним і завершеним науковим дослідженням на правах рукопису, яке виконано здобувачкою особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Дисертація характеризується єдністю змісту, містить актуальні обґрунтовані результати проведених здобувачкою

досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про значний особистий внесок здобувачки в педагогічну науку.

Дисертаційна робота Чжан Цайджин «Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів в умовах неформальної освіти (на прикладі Китайської Народної Республіки)» відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Повнота викладення результатів дисертації в публікаціях. Основні положення дисертаційної роботи повно висвітлено висвітлено у 13 наукових працях (з яких 5 – одноосібних): 6 статей у наукових фахових виданнях України, 5 – матеріали наукових конференцій, 1 – підрозділ колективної монографії.

Порушення академічної доброчесності в науковій роботі дисертантки не виявлено.

Оцінка мови та стилю дисертації. Структура дисертації відповідає алгоритму проведеного авторкою наукового дослідження. Зміст дисертації викладено українською мовою в логічній послідовності, використання наукових термінів є адекватним.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Разом із позитивними аспектами, вдалим знахідками та значущими висновками, доцільно висловити кілька побажань і зауважень, а саме:

1. У підрозділі 1.2 авторка наводить порівняльний аналіз понять «змішане навчання» і «гібридне навчання» (с. 60-63), а потім повертається до тлумачення термінів у підрозділі 2.3 (с. 130-134). Вважаємо, що цей матеріал доцільно було б представити в підрозділі, присвяченому теоретичним аспектам формування іншомовної комунікативної компетентності або розвитку неформальної освіти.

2. У роботі авторкою проведено ґрунтовний аналіз формування іншомовної комунікативної компетентності учнів в умовах неформальної освіти у КНР, але, на нашу думку, дисертація виграла б, якби авторка провела порівняльний аналіз з досвідом інших країн, які мають успішні практики у сфері неформальної мовної освіти, що могло б розширити теоретичні та практичні висновки дослідження.

3. Особлива увага у роботі приділена питанням глобалізації та інформатизації суспільства, а також використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі (підрозділ 1.2, 2.2). Зокрема, на с. 124 Чжан Цайджин розглядає потенціал використання електронних освітніх ресурсів мовного спрямування. Вважаємо, що дисертація виграла б, якби дисертантка навела огляд найбільш уживаних цифрових інструментів для формування іншомовної комунікативної компетентності і проаналізувала їх функціональні можливості.

4. У підрозділі 3.1. Чжан Цайджин аргументує вибір для проведення експериментального дослідження приватного закладу неформальної освіти у КНР та детально описує особливості його роботи. На наш погляд, доцільно було б надати більш докладне обґрунтування вибору саме приватного закладу неформальної освіти для участі в експериментальному дослідженні.

5. У тексті дисертації зустрічаються окремі стилістичні неточності та описки (с. 27, 58, 71), які потребують редагування, а також неточності у використанні деяких термінів (наприклад, «загальноосвітні заклади освіти» (с. 160)).

Зазначені зауваження та побажання носять рекомендаційний характер та суттєво не впливають на якість виконання дисертаційного дослідження.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Чжан Цайджин на тему «Формування іншомовної комунікативної компетентності учнів в умовах неформальної освіти (на прикладі Китайської Народної Республіки)» є самостійним і завершеним науковим дослідженням в галузі сучасної педагогіки, яке виконано здобувачкою особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів наукового пошуку. Робота характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про внесок в науку та достатньо повно відповідають вимогам до наукових праць здобувачів.

За своєю актуальністю, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням, рівнем виконання робота відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки та вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом

Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019), Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), а її авторка Чжан Цайджин заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор філософії, доцент,
доцент кафедри практики
англійського усного і писемного мовлення
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С.Сковороди

 Олена ЧЕХРАТОВА

Підпис О.А.Чехратової засвідчую

Учений секретар ХНПУ ім.Г.С.Сковороди

 Анна БОЯРСЬКА-ХОМЕНКО